

**OPORTUNITĂȚI ȘI PROVOCĂRI
PRIVIND REGIONALIZAREA SECURITĂȚII
LA MAREA NEAGRĂ.
PERSPECTIVE PRIVIND COOPERAREA ECONOMICĂ
LA MAREA NEAGRĂ ȘI IMPACTUL ACESTEIA
ASUPRA SECURITĂȚII REGIONALE**

**OPPORTUNITIES AND CHALLENGES REGARDING THE REGIONALIZATION
OF SECURITY AT THE BLACK SEA.
PERSPECTIVES CONCERNING ECONOMIC COOPERATION
IN THE BLACK SEA AND ITS IMPACT ON REGIONAL SECURITY**

**OPPORTUNITÉS ET DÉFIS CONCERNANT LA SÉCURITÉ
DANS LA RÉGION DE LA MER NOIRE.
PERSPECTIVES DE COOPÉRATION ÉCONOMIQUE DANS LA RÉGION
DE LA MER NOIRE ET L'IMPACT SUR LA SÉCURITÉ RÉGIONALE**

Cam.fl.drd. Mihai PANAIT*

În cadrul acestui demers, se realizează o radiografie a evoluției mediului de securitate regional, aflat sub influența permanentă a unor factori dinamici, analizând modalitățile de contribuție a principalilor actori regionali de a menține un climat benefic cooperării economice, din perspectiva identificării oportunității regionalizării securității la Marea Neagră. Noutatea demersului va consta în decelarea, printr-o analiză detaliată pe mai multe paliere criteriale, a noilor riscuri și vulnerabilități la care este expusă securitatea regională a Mării Negre, în contextul crizei mondiale, generate de pandemie, identificându-se, totodată, perspectivele de regionalizare a securității Mării Negre. Având în vedere actuala situație geopolitică, maniera realistă de abordare a fenomenului se va axa pe revelarea algoritmului globalizării și echilibrului de putere, după noi puncte de referință.

Within this approach, a radiography of the evolution of the regional security environment under the permanent influence of dynamic factors is made, analyzing ways of the contribution of the main regional actors to maintain a favorable climate for economic cooperation from the perspective of identifying the opportunity to regionalize security in the Black Sea. The novelty of the approach is to decelerate, through a detailed analysis on several criteria levels, the new risks and vulnerabilities to which the regional security of the Black Sea is exposed, in the context of the global crisis generated by the pandemic, while identifying the prospects for regionalisation of the security of the Black Sea. In view of the current geopolitical situation, the realistic approach to the phenomenon will focus on revealing the algorithm of globalization and the balance of power, according to new reference points.

Dans cette approche, on va présenté une radiographie de l'évolution de l'environnement de sécurité régionale, constamment influencé par des facteurs dynamiques, en analysant la participation des principaux acteurs régionaux pour assurer un climat propice à la coopération économique, en termes d'identifier l'opportunité de réaliser la régionalisation de la sécurité en mer Noire. L'originalité de l'approche consiste à déceler, à l'aide d'une analyse minutieuse sur plusieurs types de critères, les nouveaux risques et vulnérabilités pour la sécurité dans la région de la mer Noire, dans le contexte de la crise mondiale, déclenchée par la pandémie, en essayant, en même temps, d'identifier les perspectives d'assurer la sécurité dans la région de la mer Noire. Compte tenu de la situation géopolitique actuelle, on va traiter ce phénomène de régionalisation d'une manière réaliste, en mettant l'accent sur une réévaluation de l'algorithme de mondialisation et de l'équilibre des pouvoirs, selon de nouveaux repères.

Cuvinte-cheie: geopolitica; securitatea regională; parteneriatele economice; coronavirus; balanță de putere.

Keywords: geopolitics; regional security; economic partnerships; coronavirus; balance of power.

Mots-clés: la géopolitique; la sécurité régionale; les partenariats économiques; coronavirus; équilibre des pouvoirs.

***Comandamentul Flotei**

e-mail: mihai_panait2000@yahoo.com

În cadrul acestui articol, se realizează o introspecție a unor concepte specifice domeniului securității regionale, din punctul de vedere al demersului principalilor actori regionali, de a menține un climat benefic cooperării economice, și din perspectiva identificării oportunității regionalizării securității la Marea Neagră. Prin această abordare, se vor identifica principalele particularități ale mediului de securitate regional prin sublinierea unor riscuri și amenințări la adresa securității Mării Negre.

În acest sens, se va avea în vedere analiza situației regionale, plecând de la ipoteza că oportunitățile cooperării în domeniul securității și în cel economico-financiar au la bază un model matematic sau un algoritm de analiză a criteriilor specifice conceptului de regionalizare, un fenomen datorat unui factor de mare amploare, manifestat la nivel internațional, și anume globalizarea. Acest algoritm va fi benefic factorilor de decizie de la nivel regional, pentru a-l valorifica drept principală sursă a echilibrului de putere.

Pentru a valida această ipoteză, au fost stabilite ca obiective ale cercetării: identificarea particularităților regiunii Mării Negre; analiza conceptului de identitate regională; identificarea unor riscuri și amenințări asupra regionalizării și securității Mării Negre; analiza factorilor generatori de securitate din regiunea Mării Negre; identificarea și implementarea câtorva proiecte care să ofere oportunități de dezvoltare economică într-un mediu de securitate regională; analiza riscurilor și amenințărilor actuale la adresa regionalizării securității Mării Negre, din perspectiva unui factor perturbator, precum actuala pandemie mondială.

Regiunea Mării Negre, situată între două spații geografice, cu potențial conflictual foarte mare Balcanii și, respectiv, Caucazul, și cea din apropierea bazinului estic al Mării Mediterane, marcat atât de conflictele din Orientul Mijlociu, cât și de exacerbarea terorismului islamist, sunt evidențiate, în prezent, de următoarele particularități:

- reprezintă spațiul de interferență a trei zone geopolitice și geostrategice, cu acute probleme privind securitatea și stabilitatea (Europa de Sud, Europa Răsăriteană și Orientul Mijlociu);

- facilitează accesul țărilor riverane la Oceanul Planetar;

- constituie flancul sud-estic al NATO;

- se confruntă cu criminalitatea tranfrontalieră

(trafic cu armament din țările fostei URSS și chiar trafic cu emigranți din Est către Occident);

- conține resurse submarine de hidrocarburi;

- dispune de o largă rețea de porturi și amenajări portuare, dar și de un litoral agreabil, oferind astfel multiple facilități de cooperare comercială și turistică;

- reprezintă un bun mediu pentru extinderea cooperării militare în cadrul programului Parteneriatului pentru Pace – PfP – și chiar pentru reluarea programului de parteneriat special NATO-RUSIA.

Conceptul de identitate regională se referă la spațiile istorice și la caracteristicile culturale suprapuse unei anumite regiuni „care, din punct de vedere geografic, nu coincide întotdeauna cu actualele granițe ale unui stat”¹.

În aceste condiții, putem considera că o colectivitate poate să se identifice ca aparținând mai multor structuri teritoriale, deci desfășurată pe regiuni istorice, județe, zone geografice, așa după cum și într-o regiune pot coexista mai multe colectivități distincte (coexistența multiculturală).

Am observat că teoriile privind sensurile conceptului de regiune au evoluat în timp, fiind influențate de factori geografici, sociali, istorici și politici. Principalele efecte au dus la o „stratificare a spațiului în centre și în periferii”.

În acest sens, putem menționa discrepanțele economice dintre zonele aceleiași regiuni.

Alte efecte identificate, manifestarea, cu precădere, în „zonele în care nu s-a stins niciodată nostalgia imperiilor”². Aceasta înseamnă că anumite zone sunt ținte ale actorilor regionali care nu renunță la ideea de reconstrucție a vechilor granițe istorice, prin consolidarea influenței în zonă, utilizând adesea măsuri coercitive, de cele mai multe ori, de tip hibrid.

Dacă regiunea Mării Negre părea că intră într-un proces ireversibil de modernizare și democratizare, după ascensiunea la putere a lui Vladimir Putin, zona a devenit din ce în ce mai tensionată politic, cu conflicte înghețate în Transnistria, în Georgia, în Ucraina, cu regiuni ocupate efectiv de forțe ale Federației Ruse, cum este Crimeea, cu influența unor regimuri liberale, chiar în țări membre ale NATO, precum Turcia, Polonia sau Ungaria.

În contextul actual, de luptă împotriva pandemiei, generată de virusul COVID-19, la nivel mondial, strategia de dezvoltare în toate domeniile

este necesar a fi regândită, de la dezvoltarea mijloacelor prin care se realizează transferurile de informație dintre diferite entități ale societății până la reorganizarea sistemului actual de funcționare a societății moderne.

Regionalizarea și securitatea la Marea Neagră se vor schimba radical, după această pandemie? Tot ce am învățat despre acestea, toate inițiativele în aceste domenii, după căderea Cortinei de Fier, vor avea o altă proiecție, după ce lupta împotriva coronavirusului va fi dusă la bun sfârșit? Sunt doar două dintre întrebările pe care le putem genera într-o analiză comprehensivă. Pentru aceasta, voi realiza o analiză criterială, bazată pe următorii factori: politico-diplomatici, militari, istorici, economici, geografici, legislativi.

În opinia mea, din punctul de vedere al instrumentelor de putere ale statului, diplomația, puterea militară, capacitatea economică și de inovare, legislația națională (și internațională, deopotrivă), finanțele și eficiența dezvoltării se vor modifica acum, după ce globalizarea, securitatea și cooperarea economică ajunse la un randament maxim, din cauza acestui virus, au atins un minim istoric. Consider că, în acest moment, nu putem identifica pierderile în toate domeniile la nivel global, dar deja se pot (între)vedea schimbări majore în binomul securitate regională – cooperare/ dezvoltare economică.

De asemenea, opinez că această pandemie și efectele sale secundare (pe care nu le putem identifica încă în totalitate) vor radicaliza și vor accelera transformări militare și economice la Marea Neagră. Toate riscurile și amenințările, prognoza evoluțiilor macroeconomice, balanța de putere regională, permeabilitatea granițelor naționale și regionale vor avea linii de dezvoltare modificate și îndreptate către noi orizonturi. Din procesul de analiză a securității, am evidențiat de fiecare dată faptul că, acolo unde apar slăbiciuni și breșe în inițiativele economico-militare regionale, apar și noi oportunități și perspective.

Din punct de vedere politico-diplomatic, în anumite zone ale regiunii extinse a Mării Negre statele coagulează interese comune în spații extrem de restrânse. Occidentul promovează valorile democratice etapizat, de la vest spre est, iar principala forță care se opune este Federația Rusă. Astfel, dacă criteriul este apartenența la o alianță, atunci regiunea este clar divizată, însă dacă

criteriul este apartenența la o organizație politică, atunci regiunea este destul de mare, incluzând cele douăsprezece țări unite în BSEC (Organization of the Black Sea Economic Cooperation – Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră). Deci, am identificat un factor politic de definire a regiunii extinse. Analizând din punctul de vedere al intereselor în zonă, se întâlnesc state eterogene: ca apartenență la alianțe militare, caracteristici teritoriale, caracteristici demografice și culturale specifice.

Din punct de vedere militar, o criză apărută într-o regiune extinsă poate fi rezolvată printr-o singură acțiune militară (operație) care implică toți actorii regionali sau este nevoie de fragmentarea regiunii? Conflictele înghețate se pot transforma într-un timp foarte scurt în conflicte deschise, cu influență directă asupra securității regionale. În acest caz, putem vorbi despre operații distincte? Din punct de vedere, putem observa că, de la Vest către Est, spațiile maritime devin din ce în ce mai înguste până la închidere. Dacă în partea de est a Mării Mediterane au acces nave fără nicio restricție, pe măsură ce înaintăm spre Marea Egee, se restrânge spațiul de manevră, din cauza insulelor și mării teritoriale adiacente. Înspre nord, Marea Marmara este un lac turcesc, iar accesul la Marea Neagră se face limitat nonriveranilor, dar și riveranilor, conform prevederilor Convenției de la Montreaux. Mergând și mai spre nord de Marea Neagră, *de facto*, intrarea în Marea Azov este controlată de Rusia. Accesul la Marea Caspică se face pe canale, evident numai cu acordul Federației Ruse, doar pentru nave cu pescaje sub 3,5 m și cu restricții de înălțime, datorate podurilor peste Don, canalelor peste Volga. Marea Caspică are un statut special fiind utilizată în comun doar de riverani. Prin Convenția din 2019, Marea Caspică nu este considerată nici mare, nici lac, ci o zonă specială exploatată doar de riverani, în comun.

Din punct de vedere istoric, chiar și în perioada modernă regiunea a fost teatrul unor conflicte între țările din zonă: tensiunea prelungită dintre Grecia și Turcia, cu privire la insula Cipru, războiul dintre Armenia și Azerbaidjan pentru Nagorno-Karabakh, insistența Rusiei de a menține statutul extrateritorial al Transnistriei, războiul de independență al Abhaziei și războiul rus din Cecenia, toate au prevenit dezvoltarea relațiilor regionale. Însă odată cu sfârșitul Războiului Rece și cu aparenta

intrare a lumii într-o zodie a păcii, a intervenit și relaxarea rivalităților militare în regiune, creându-se posibilitatea ca statele din regiune să exploreze o altă dinamică politică și economică, sub auspiciile noului climat european. Proximitatea geografică, interesele comune, dar și nivelul oarecum similar de dezvoltare au transformat țările regiunii în parteneri. Pentru acest obiectiv, la 25 iunie 1992 a fost semnată de șefii de stat și de guvern ai Albaniei, Azerbaidjanului, Armeniei, Bulgariei, României, Georgiei, Greciei, Moldovei, Federației Ruse, Ucrainei și Turciei Declarația de la Istanbul, pentru constituirea forumului „Cooperarea Economică a Mării Negre”.

Deși, inițial, fondată ca un forum, care nu avea statutul juridic al unei organizații regionale, voința politică a statelor membre a depășit diferențele de mentalitate și a convenit asupra mecanismului complet de cooperare prin adoptarea Cartei de la Ialta, în iunie 1998, transformând forumul în Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră (OCEMN). Aceasta a fost cea mai concretă încercare de consolidare a cooperării în regiune și de transformare a regiunii Mării Negre într-o zonă pașnică, stabilă și prosperă. Însă, deși perspectiva aderării la cele mai importante alianțe de cooperare militară și economică ale NATO și, respectiv, UE a fost întotdeauna o motivație puternică pentru cooperarea regională, în regiunea Mării Negre a perpetuat tendința de izolare față de vecini, ceea ce a condus la minimalizarea cooperării statelor din acest areal³.

Din punct de vedere economic, Marea Neagră reprezintă o resursă naturală neexploată încă la nivelul maxim al potențialului pe care îl are, iar din punct de vedere energetic, reprezintă un rezervor natural de hidrocarburi. Marea Neagră și regiunea limitrofă delimitată geografic oferă o serie de oportunități și de provocări pentru statele riverane și pentru actorii internaționali, ca și un potențial de dezvoltare ridicat. Din acest punct de vedere, Marea Neagră reprezintă *un important nod economic* pentru fluxurile energetice și un *valoros nod comercial și de transport*.

În regiune s-a creat o situație nouă, în urma finalizării și dării în funcțiune a conductei Turkish Stream, la 11 ianuarie 2019, conductă care face din Turcia un nod de distribuție a gazului din zona caucaziană către Bulgaria, Grecia și coasta adriatică. La lansarea oficială a conductei, a

participat Vladimir Putin, la Istanbul, iar în zonă au fost aduse forțe militare, constituite într-o grupare navală, formată dintr-un crucișător și un distrugător.

În geografia militară a zonei, s-au schimbat multe elemente odată cu inaugurarea podului peste Strâmtoarea Kerci, în mai 2018, pe cale rutieră, și în 23 decembrie 2019, pe cale ferată. Dacă până la această construcție Federația Rusă nu avea acces direct în Peninsula Crimeea, ci doar pe cale navală, podul poate aduce resursele spre regiune, creând astfel un mare avantaj strategic pentru blocarea zonei. Prin aceste acțiuni, Federația Rusă își completează tacticile de interzicere a zonei, utilizând măsuri Anti Access/Area Denial (A2/AD).

Apariția forumului Cooperarea Economică a Mării Negre nu a fost atât rezultatul unui angajament veritabil în favoarea unei cooperări regionale cât produsul unor interese geopolitice, iar aceleași interese vor prevala și pe viitor. Deși relansarea cooperării regionale consistente nu pare previzibilă în viitorul apropiat, în continuare regiunea Mării Negre va fi foarte importantă atât pentru Europa, cât și pentru SUA, fiind o punte de legătură în alimentarea cu energie între vest și est, dar și o barieră împotriva amenințărilor transnaționale.

În opinia mea, aceste demersuri stau la baza unui model de cooperare regională care conduce la validarea ipotezei că oportunitățile cooperării în domeniul securității și în cel economico-financiar la Marea Neagră au la bază un model matematic sau un algoritm de analiză. Pentru finalizarea acestui demers, în continuare voi menționa anumiți factori caracteristici fenomenului de regionalizare. Totodată voi sublinia acele domenii care pot fi susținute prin proiecte menite să consolideze securitatea regiunii Mării Negre.

Regionalismul Mării Negre ar trebui să fie consolidat în jurul valorilor comune ale regiunii. Cel mai valoros activ comun este marea în sine. Dezvoltarea unor politici maritime cuprinzătoare printr-o viziune regională, condusă de un singur actor, un forum regional consolidat, va reprezenta un avantaj pentru toți riveranii, în toate domeniile de activitate, fără a limita exprimarea individuală, în condiții de consens multilateral.

Eforturile ar trebui să se concentreze pe identificarea și implementarea unor proiecte în anumite sectoare care oferă oportunități de

dezvoltare economică, în condițiile unei securități regionale stabile, cum ar fi: comerțul; rețelele de transport; protecția mediului; sursele regenerabile de energie; bolile transmisibile; gestionarea dezastrelor naturale; migrația și combaterea traficului de ființe umane.

Comerțul este cel mai afectat, astfel că problemele economice generate reprezintă un punct comun țărilor riverane MN, care implică obligatoriu participarea tuturor actorilor pentru reducerea efectelor nedorite.

Având subliniate aceste aspecte particulare ale regiunii Mării Negre și factorilor analizați, în continuare voi menționa riscurile și amenințările actuale la adresa regionalizării securității Mării Negre, din perspectiva unui factor perturbator precum actuala pandemie mondială.

Evoluțiile la nivel mondial în ceea ce privește permeabilitatea granițelor, diluția globalizării, în detrimentul regionalizării (sau chiar mai rău, în favoarea unui naționalism vădit), concentrarea eforturilor fiecărei națiuni în sensul salvării propriilor cetățeni și mai puțin a acelor care fac parte dintr-o regiune, organizație sau dintr-un bloc militar vor avea un aspect neliniar, asimetric sau chiar multifacțat. Aceste aspecte nu vor putea fi ușor evaluate și, implicit, vor fi dificil de identificat instrumentele care să le rezolve. Astfel, regionalizarea și securitatea, care ar fi trebuit să coabiteze la Marea Neagră, vor avea de suferit pe termen mediu și lung. Cu atât mai mult, regionalizarea securității va fi mult mai dificil de implementat, date fiind condițiile actuale asimetrice, prezente în regiunea extinsă a Mării Negre, precum COVID-19 și situația imigranților sirieni din Turcia și de la granița turco-greacă.

În aceste momente, nu se mai poate vorbi despre o conducere unitară, globală, efectuată de organizațiile multinaționale, regionale sau mondiale de securitate, odată cu apariția unor interese naționale mult mai pregnante și bazate doar pe interesele națiunii. Rolul acestor organizații de securitate militară sau economică se va dilua, dacă statele care nu au pretenția de a juca rolul de putere regională nu vor conștientiza că este în interesul lor să acționeze în comun. Marile puteri sau statele și organizațiile care sunt considerate puteri regionale vor tinde să promoveze regionalizarea securității, cu atât mai mult cu cât această inițiativă va sprijini efortul (de altfel, egoist) de a-și apăra propriile

interese militare, economice și diplomatice, precum și securitatea cetățeanului⁴.

Războiul dus sub același steag (al unui bloc militar, al unor inițiative regionale sau al unei religii) este pus sub semnul întrebării în aceste momente, în care inamicul nevăzut, acest virus care nu respectă nicio regulă, pune în pericol nu numai luptătorii, ci și întreaga populație. Pericolul pe care acest virus îl poate reprezenta a fost de curând materializat, când un exercițiu, condus de armata norvegiană, în cooperare cu trupe din SUA, din Marea Britanie, din Olanda, din Germania, din Franța, din Belgia, din Danemarca și din Suedia⁵ a fost anulat. Decizia de a anula desfășurarea acestui exercițiu a fost luată în cooperare cu autoritățile din domeniul sănătății din Norvegia, atât pentru a limita propagarea virusului pe teritoriul țării, cât și pentru a-i proteja pe ceilalți participanți din țările mai sus-menționate⁶.

Participarea trupelor americane la exercițiul ”Defender-Europe 20”, în Europa, a fost anulată, ca urmare a izbucnirii virusului COVID-19 și a îndrumărilor adjunctului secretarului apărării, David L. Norquist⁷, care considera „sănătatea, siguranța și capacitatea operațională a personalului militar și civil, precum și a familiilor acestora ca fiind o preocupare majoră”⁸. Exercițiile conectate la ”Defender-Europe 20”, și anume Dynamic Front, Joint Warfighting Assessment, Saber Strike and Swift Response, nu au mai avut loc⁹.

Pe de altă parte, renumitul cotidian ”New York Times” a publicat, în paginile sale, o acțiune a Moscovei, care, până acum o lună, ar fi fost de neimaginat. Astfel, într-o acțiune propagandistică, cu impact maxim asupra relațiilor internaționale, dar, mai ales, asupra populației americane, cel mai mare avion militar de transport rusesc An 124 a aterizat pe Aeroportul Internațional J.F. Kennedy având la bord măști de protecție și ventilatoare¹⁰. Această acțiune a inițiat, din partea foarte multor organizații, o serie de mișcări pro și contra în ambele țări. Pentru a calma situația, ministrul de externe rus a afirmat că cheltuielile au fost împărțite de ambele state, iar purtătorul de cuvânt al acestui minister a subliniat faptul că, dacă situația ar fi fost invers, și SUA ar fi sprijinit Moscova, fără nicio îndoială. Această acțiune a Rusiei, de a trimite ajutoare americanilor, a avut loc la două săptămâni după ajutorul acordat de Rusia Italiei, trimițând 15 avioane pline cu echipament medical și personal

specializat în lupta împotriva bolilor contagioase. Toate acestea au fost ambarcate în camioane rusești care aveau afișate mesajul „Cu drag, din Rusia”¹¹.

De asemenea, Rusia își menține constantă strategia de a-și crește influența geopolitică în SUA și în Europa și de a-și promova propaganda pentru sporirea influenței în zona Balcanilor. În acest sens, Kremlinul va trimite, în Serbia, 11 avioane militare, încărcate cu materiale, tehnică și specialiști în combaterea epidemiei de COVID-19¹².

Noile bugete pentru apărare se vor reconfigura, conform noilor riscuri și amenințări create de această epidemie. Replanificarea exercițiilor amânate sau anulate va duce inevitabil la creșterea sumelor alocate. În plus, lipsa antrenamentelor sau exercițiilor pe o perioadă mai lungă de timp ar putea duce la scăderea temporară a unor capacități. Proiectele de buget pentru apărare din următorii ani ar putea să fie puternic corelate cu masive investiții în sistemele de comandă și control din domeniul controlului epidemiilor sau al sănătății cetățeanului și în cele care implică creșterea nivelului de operativitate.

De asemenea planificarea acțiunilor care includ domeniul medical în situația pandemiilor trebuie să se ghideze după aceleași principii de planificare, în paralel și colaborativ cu structurile centrale ale Sistemului Național de Apărare. Totodată, cercetarea în domeniul luptei împotriva pandemiilor trebuie desfășurată sub auspiciile CSAT și ale prim-ministrului, sprijinit de reprezentanți ai ministerelor Sănătății, Apărării Naționale, Afacerilor Interne și ai altor ministere, al Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri, ai agențiilor, organizațiilor și asociațiilor cu rol în acest domeniu.

România va trebui să identifice toate instrumentele de putere ale statului pentru a preveni această triplă amenințare: a pandemiei globale, a crizei economice mondiale care se prefigurează și cea de la nivelul securității naționale care se poate manifesta în orice moment. Un triplu șoc, militar - economic - pandemic, intens și de lungă durată asupra populației civile, va pune statul și instrumentele sale de putere să lupte, în primul rând, împotriva pandemiei, apoi să sprijine consolidarea sistemelor și organismelor societății responsabile cu securitatea cetățeanului și a intereselor naționale.

Până în prezent, 205 state sau teritorii au confirmat că au fost identificate ca având pe teritoriul lor persoane infectate cu COVID-19¹³.

În toate aceste țări, COVID-19 a scos la suprafață o tendință periculoasă, prin care viitorul globalizării pare să se prăbușească în fața acestui virus. Națiunile sunt extrem de concentrate pe ceea ce se întâmplă în plan intern, în detrimentul securității comune. Țările din întreaga lume limitează libera circulație, aplică măsuri de izolare sau de carantinare, duc o luptă deosebit de grea pentru limitarea efectelor negative asupra societății în ansamblu¹⁴.

Consider că, în cadrul acestui demers, am îndeplinit obiectivele propuse, prin observarea domeniului, prin analize și deducții, reușind să studiez ansamblul riscurilor și amenințărilor actuale la adresa regionalizării securității Mării Negre și să identific unele proiecte care să ofere oportunități de dezvoltare economică într-un mediu de securitate regională. Având îndeplinite obiectivele de cercetare, consider validată ipoteza prezentului demers, astfel că pot realiza unele predicții privind

Concluzii

Regiunea Mării Negre reprezintă un interes strategic deosebit pentru comunitatea euroatlantică, însă efortul de asigurare a stabilității și securității regionale suferă transformări de fiecare dată când se pune în discuție o acțiune de tip *articol 5*, aspect care a generat unele incertitudini în rândul statelor riverane Mării Negre. Statul trebuie să-și asigure singur securitatea granițelor și să contribuie la securitatea comună, însă mecanismul este unul greu de pus în practică.

Regiunea extinsă a Mării Negre, incluzând Regiunea Mării Negre, rămâne în aceeași tensiune diplomatică până la identificarea oportunității aplicării măsurilor de cooperare pe baza relațiilor de bună vecinătate, care, în opinia mea, reprezintă un model de cooperare regională. Testul de solidaritate pe care COVID-19 l-a dat relațiilor internaționale este deja profund marcat de tendințe de izolaționism și de acțiune independentă, direct proporțională cu interesul fiecărei națiuni în parte. Am observat tendința securității și a pieței globale de se transforma de la nivel global la nivel regional sau, chiar mai mult, la nivel statal.

Globalizarea a suferit din cauza influențelor negative ale virusului, pornind de la nivelul individului și terminând cu nivelul internațional, implozii succesive, trecând prin faza regionalizării și ajungând la nivel statal sau chiar reducându-se

la nivel punctual (precum zonele roșii din cadrul fiecărei țări). Granițele au devenit impermeabile, cetățenii au libertatea de mișcare mult atenuată, iar convergența intereselor comune într-o anumită regiune sau la nivel global nu mai este punctuală, ci tinde către o convergență neuniformă sau, poate mai periculos, către o divergență, dictată de interesele statelor, organizațiilor sau alianțelor.

Consider că trecerea de la globalizare la regionalizare pare a fi deocamdată o situație fără precedent în teoria relațiilor internaționale. Regionalismul trebuie privit ca o consecință a globalizării care ne-a obișnuit cu faptul că trăim într-o lume interconectată, în care transferul populației, al bunurilor și serviciilor și al schimbului de informații în sprijinul securității poate deveni extrem de vulnerabil, afectând, în primul rând, interesele naționale?

Mutațiile apărute în dinamica mediului de securitate regional sunt fără precedent. Noile flexiuni ale fizionomiei regionalizării securității, după identificarea actualelor amenințări în Marea Neagră, vor fi observate imediat ce țările din regiune își vor analiza lecțiile identificate și le vor implementa în noi strategii de securitate. Vechile strategii de securitate vor fi reanalizate de analiștii geopolitici și vor fi șlefuite de specialiștii politico-militari. Influența unor amenințări neconvenționale va afecta puternic instrumentele de putere ale statului.

Consider că este extrem de important ca țările din regiune să găsească puterea de a se strânge la aceeași masă și de a (re)negocia obiectivele și scopurile finale ale unei strategii de securitate regionale. Această strategie de securitate trebuie înțeleasă, în primul rând, ca o dorință de a se reveni la un climat de respect, de încredere reciprocă, de respectare a drepturilor cetățenilor fiecărei țări la securitate și bunăstare și, nu în ultimul rând, se va dovedi faptul că statul are tendința și reflexul de a se (auto)salva, în detrimentul securității regionale/colective și de a-și folosi toate instrumentele de putere în scop propriu și mai puțin în favoarea comunității regionale sau internaționale.

Interesant este să vedem soluția pe care marile puteri o vor alege: globalizare sau regionalizare? Cooperare economică și securitate regională sau dezvoltarea acestora unitar și neconectată la alianțe, inițiative sau blocuri militare? Statele puternice vor încerca să-și păstreze influențele de putere, iar

celelalte națiuni, să modifice balanța de putere în interes propriu? Sunt tot atâtea alte întrebări asupra cărora ne putem apleca cu răbdare și inteligență, cu scopul de a afla cele mai bune răspunsuri.

Oportunitățile și provocările privind regionalizarea securității la Marea Neagră sunt deosebite și rămân a fi atent analizate în noul context al luptei împotriva actualelor amenințări. De asemenea, perspectivele privind cooperarea economică la Marea Neagră și impactul acesteia asupra securității regionale, din punctul meu de vedere, ar trebui exploatate cu o atitudine pozitivă, proactivă și chiar ca o încercare de aplicare a principiilor leadershipului modern la nivel regional, cu scopul clar declarat de identificare a soluțiilor optime pentru dezvoltarea armonioasă a regiunii Mării Negre.

Am certitudinea că prezentul demers va reprezenta un punct de plecare pentru dezbateri, analize și pentru consolidarea unor soluții, adaptate noilor condiții ale mediului de securitate în regiunea Mării Negre. Astfel, specialiștii pot considera acest demers un reper bibliografic pentru dezvoltarea subiectului și pentru completarea spectrului de criterii de analiză a securității, din perspectivă regională. Argumentele prezentate reprezintă oportunități de manifestare a regionalizării, care vor putea consolida un model de cooperare regională, menit să conducă la regionalizarea securității Mării Negre.

NOTE:

1 Ilie Bădescu, Dan Dungaciu, *Sociologie și geopolitica frontierei*, vol. II, Editura Floarea Albastră, București, 1995, pp. 1-2.

2 Ilie Bădescu, Dan Dungaciu, *op.cit.*, pp. 3-4; Grigore Iulian, „Geopolitica și sociologia integrării europene: teorii și doctrine”, *Euxin. Revistă de sociologie geopolitică și istorie*, nr. 1-2/1997, București, pp. 133-144.

3 [Organization of the Black Sea Economic Cooperation], *BSEC at a glance*, <https://www.bsec-organization.org/bsec-at-glance>, accesat la 13.03.2020.

4 Michael T. Klare, ”From Globalization to Regionalization? The world after the coronavirus pandemic is likely to be a very different place”, *The Nation*, 22 martie, 2020, <https://www.thenation.com/article/economy/globalization-regionalization-covid/>, accesat la 27.03.2020.

5 [Norwegian Armed Forces], *Cold Response 2020*, <https://forsvaret.no/en/coldresponse>, accesat la 31.03.2020.

6 [Norwegian Armed Forces], *The Norwegian Armed Forces end exercise Cold Response*, <https://www.forsvaret.no/en/newsroom/cold-response-status>, accesat la 31.03.2020.

7 [US Department of Defense], *Immediate Release, Statement by the Department of Defense on Domestic Travel*

Restrictions, March 13, 2020, <https://www.defense.gov/Newsroom/Releases/Release/Article/2112213/statement-by-the-department-of-defense-on-domestic-travel-restrictions/>, accesat la 01.04.2020.

8 [U.S. Army Europe], *Defender – Europe 20*, <https://www.eur.army.mil/DefenderEurope/>, accesat la 01.04.2020.

9 [U.S. Army Europe], *Exercise Defender-Europe 20 UPDATE*, March 16 2020, <https://www.eur.army.mil/Newsroom/Releases-Advisories/Press-Release-and-Advisory-Archive/Article/2113178/exercise-defender-europe-20-update/>, accesat la 01.04.2020.

10 Anton Troianovski, "Turning the Tables, Russia Sends Virus Aid to US", *New York Times*, April 2nd, 2020, <https://www.nytimes.com/2020/04/02/world/europe/coronavirus-us-russia-aid.html>, accesat la 03.04.2020.

11 Anton Troianovski, "From Russia With Love", *New York Times*.

12 I.B., Hotnews.ro, *Rusia trimite în Serbia 11 avioane cu personal și echipamente medicale*, 4 aprilie 2020, <https://www.hotnews.ro/stiri-international-23783596-rusia-trimite-serbia-11-avioane-personal-echipamente-medicale.htm>, accesat la 07.04.2020.

13 [World Health Organization], *COVID-19 situation*, <https://www.experience.arcgis.com/experience/685d0ace521648f8a5beeeee1b9125cd>, accesat la 01.04.2020.

14 Mie Oba, "Coronavirus and the Future of Globalization", *The Diplomat*, March 18, 2020, <https://www.thediplomat.com/2020/03/coronavirus-and-the-future-of-globalization/>, accesat la 26.03.2020.

BIBLIOGRAFIE

***[Norwegian Armed Forces], *Cold Response 2020*, <https://www.forsvaret.no/en>

[Norwegian Armed Forces], *Cold Response 2020*, <https://www.forsvaret.no/en/coldresponse>

[Norwegian Armed Forces], *The Norwegian Armed Forces end exercise Cold Response*, <https://forsvaret.no/en/newsroom/cold-response-status>

[US Army Europe], *Defender – Europe 20*, <https://www.eur.army.mil/DefenderEurope/>

[US Army Europe], *Exercise Defender-Europe 20 UPDATE*, March 16 2020, <https://www.eur.army.mil/Newsroom/Releases-Advisories/Press-Release-and-Advisory-Archive/Article/2113178/exercise-defender-europe-20-update/>

[US Department of Defense], *Immediate Release, Statement by the Department of Defense on Domestic Travel Restrictions*, March 13, 2020.

[World Health Organization], *COVID-19 situation*, <https://www.experience.arcgis.com/experience/685d0ace521648f8a5beeeee1b9125cd>

Bădescu Ilie, Dungaciu Dan, *Sociologie și geopolitica frontierei*, Editura Floarea Albastră, București, 1995.

Farrell Henry, Newman Abraham, "Will the Coronavirus End Globalization as We Know It? The Pandemic Is Exposing Market Vulnerabilities No One Knew Existed", *Foreign Affairs*, March 16, 2020.

I.B., Hotnews.ro, *Rusia trimite în Serbia 11 avioane cu personal și echipamente medicale*, 4 aprilie 2020.

Klare T. Michael, "From Globalization to Regionalization? The world after the coronavirus pandemic is likely to be a very different place", *The Nation*, 22 Martie, 2020.

Oba Mie, "Coronavirus and the Future of Globalization", *The Diplomat*, March 18, 2020.

Sfinteș Laurențiu, „Coronavirusul și ce mai rămâne din raporturile internaționale de putere”, *Monitorul Apărării și Securității*, 25 martie 2020.

Troianovski Anton, "Turning the Tables, Russia Sends Virus Aid to US", *New York Times*, April 2nd, 2020.

<https://www.defense.gov/Newsroom/Releases/Release/Article/2112213/statement-by-the-department-of-defense-on-domestic-travel-restrictions/>

<https://www.thenation.com/article/economy/globalization-regionalization-covid/>

<https://www.thediplomat.com/2020/03/coronavirus-and-the-future-of-globalization/>

<https://www.nytimes.com/2020/04/02/world/europe/coronavirus-us-russia-aid.html>

<https://www.foreignaffairs.com/articles/2020-03-16/will-coronavirus-end-globalization-we-know-it>

<https://www.hotnews.ro/stiri-international-23783596-rusia-trimite-serbia-11-avioane-personal-echipamente-medicale.htm>

<https://www.monitorulapararii.ro/coronavirusul-si-ce-mai-ramane-din-raporturile-internationale-de-putere-1-30153>